

RECENZÍÓK

Cikkismertetés: A gyermekkori elhízás vizsgálata - egészségtudatosabbak a fiúk, mint a lányok?

Article review: Study of childhood obesity - are boys more health-conscious than girls?

Ismertető: [Devosa Iván](#)

Doi: [10.58701/mej.18246](https://doi.org/10.58701/mej.18246)

Ismertetett cikk: Strugnell, C., Orellana, L., Crooks, N. *et al.* (2024): Healthy together Victoria and childhood obesity study: effects of a large scale, community-based cluster randomised trial of a systems thinking approach for the prevention of childhood obesity among secondary school students 2014–2016. *BMC Public Health* 24, 355. <https://doi.org/10.1186/s12889-024-17906-2>

Kulcsszavak: egészségfejlesztés; túlsúly; elhízottság; cukorral édesített italok; derékbőség
Keywords: *health promotion; overweight; obesity; sugar-sweetened beverages; waist circumference*

ELŐZMÉNYEK

A Healthy Together Victoria (HTV) egy ausztrál, Viktória Állami kormányzati kezdeményezés volt, amelynek célja a túlsúly és az elhízás előfordulásának csökkentése volt a krónikus betegségek kockázati tényezőinek – például a mozgásszegény életmód, a helytelen étrend, a dohányzás és az alkoholfogyasztás – kezelésén keresztül. A programban több mint 170 helyi munkatárs dolgozott 12 közösségben, hogy támogassák az egyéneket, családokat és közösségeket egészségét és jóllétét. Az elhízás megelőzésére irányuló rendszerszemléletű megközelítés klaszteres, randomizált vizsgálatát (CRT) beépítették a HTV programba. Ebben a tanulmányban bemutatják a túlsúly, az elhízás és a kapcsolódó viselkedési szokások terén tapasztalt kétéves változásokat az ausztráliai Viktória Állami középiskolások körében.

MÓDSZERTAN

Huszonhárom földrajzilag meghatározott területet randomizáltak beavatkozási (12 közösség) és kontroll (11 közösség) csoportokba. Az egyes közösségekben véletlenszerűen kiválasztott középiskolákat hívtak meg a vizsgálatba 2014-ben és 2016-ban. A vizsgálatba a 8. (kb. 13–15 éves) és a 10. évfolyamos (kb. 15–16 éves) diákokat vonták be 2014 júliusában és szeptemberében, valamint 2016 ugyanazon időszakában között. Az elsődleges kimeneti mutatók a testtömegindex (BMI) és a derékbőség voltak. A másodlagos kimenetek közé tartozott a fizikai aktivitás, a mozgásszegény viselkedés, az étrend minősége, az egészséggel összefüggő életminőség és a depressziós tünetek. A beavatkozás hatásának elemzésére lineáris vegyes modelleket alkalmaztak, figyelembe véve a gyermekek és az iskolák jellemzőit.

EREDMÉNYEK

Az elemzésben 4242 gyermek vett részt a beavatkozási (intervenció) csoportban és 2999 gyermek a kontrollcsoportban. A fiúk esetében két év alatt kedvező változásokat figyeltek meg a derékbőség csökkenésében ($-2,5$ cm volt a változás különbsége), valamint a cukros üdítőitalok napi fogyasztásának mérséklésében (<1 adag: $8,5$ százalékpont). A lányok esetében nem tapasztaltak statisztikailag szignifikáns különbségeket a két csoport között. A fiúknál a derékbőség jelentős csökkenését nem kísérte a BMI érték szignifikáns csökkenése. Ennek ellenére a teljes mintára vonatkozó BMI-változás ($-0,07$), valamint a fiúknál mért változás ($-0,04$) a várt irányba mutatott. Az kutatók által megfigyelt mintázat – jelentős derékbőség-csökkenés és nem szignifikáns BMI-változás – hasonló egy másik, serdülők körében végzett kutatáshoz, amely a cukros üdítőitalok fogyasztása és a testösszetétel közötti kapcsolatot vizsgálta. További kutatásokra van szükség annak megértéséhez, hogy miért érhető el statisztikailag szignifikáns változás a derékbőség esetében, míg a BMI nem mutat hasonló eredményt. Jóllehet a tanulmány célja nem a nemek közötti különbségek vizsgálata volt, a szerzők megjegyezték, hogy a fiúk és lányok között jelentős eltérések mutatkoztak a cukros üdítőfogyasztás, a hasi elhízás és a fizikai aktivitási irányelvek betartása terén, mindhárom a fiúk javára. A beavatkozásban részt vevő fiúk esetében kedvezők és statisztikailag szignifikánsak voltak a változások, míg a lányoknál nem. Ezek az eredmények ellentmondanak más ausztrál kutatások eredményeinek, amelyek szerint nincs különbség a lányok és fiúk cukros-üdítőital-fogyasztása között, vagy a fiúk

fogyasztása nagyobb. Lehetségesnek tartják, hogy a mintában szereplő fiúk egészségtudatosabbak voltak, mint a lányok, és fogékonyabbak a cukros üdítőfogyasztásával kapcsolatos üzenetekre.

KÖVETKEZTETÉSEK

A HTV program kedvező hatásokat mutatott a fiúk derékbőségének csökkentésében és a cukros üdítőitalok fogyasztásának mérséklésében, ugyanakkor nem befolyásolta a BMI értékét. Bár a program idő előtt befejeződött, és a két adatgyűjtési időpont közötti időszak viszonylag rövid volt, az eredményeik hozzájárulnak a gyermekkori elhízás elleni, közösségi alapú beavatkozások növekvő bizonyítékaihoz.

AJÁNLÁS

Magyarországon a népegészségügyi termékadó (röviden neta), közismert nevén „chipsadó”, 2011. szeptember 1-je óta érvényben lévő adónem: bevezetésének célja nemcsak az állami adóbevételek növelése volt, hanem az is, hogy visszaszorítsák az egészségre káros termékek fogyasztását. Az ausztrál fiúknál megfigyelt derékbőség-csökkenés és a – hazánkban a neta alá tartozó – cukros üdítőfogyasztásának mérséklődése alapján érdemes a magyar fiatal fiúk számára célzott beavatkozásokat tervezni, míg a lányok esetében további kutatásra van szükség a hatékony stratégiák kidolgozásához. Az iskolák és a helyi közösségek aktív bevonása kulcsfontosságú a programok sikeréhez, mivel ezek a színterek ideálisak az egészségtudatos viselkedésformák ösztönzésére.

HIVATKOZÁSOK

Strugnell, C., Orellana, L., Crooks, N. *et al.* (2024): Healthy together Victoria and childhood obesity study: effects of a large scale, community-based cluster randomised trial of a systems thinking approach for the prevention of childhood obesity among secondary school students 2014–2016. *BMC Public Health* 24, 355. <https://doi.org/10.1186/s12889-024-17906-2>

INFORMÁCIÓK A SZERZŐRŐL

Devosa Iván
Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar, Budapest
ivan@devosa.hu

CIKKINFORMÁCIÓK

Beküldve: 2025. 01. 27.
Elfogadva: 2025. 01. 30.
Megjelentetve: 2025. 03. 03.

Copyright © 2025 Devosa Iván. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.